

KAMU ETİĞİ VE KAMUDA UYULMASI BEKLENEN ETİK DAVRANIŞ KURALLARI

İremnur ÇOLAK¹

ÖZET

Kamu görevlilerinin davranışlarını ve kararlarını belirlemede ilkeler ve normlar olarak anlaőılan kamu etiği, önemli ve tartıőılan bir konu olmuştur. Kamuda ve toplumun birçok alanında etik sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Bir kurumun etkili ve verimli bir Şekilde hizmet verebilmesi için kurumda çalışan personelin görevlerini, kurum normları çerçevesinde yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu noktada, kamuda ve kamu yönetiminde etik ve ahlaki değerlerin benimsenmesi ve uygulanması önemli bir husustur.

Bu makalede kamu etiğine genel bir bakıő saĐlanmıőtır. Kamu etiğine ilişkin tartıőmalara yer verilmiőtir. Kamuda etik anlayışının ve ahlaki değerlerin benimsenmesine yönelik ilke ve normlar belirtilmiőtir. Kamuda etik kurallara uyulmadığında yolsuzluk, rüşvet gibi çeşitli sorunlar yaőanabilmektedir. Bu çalışmanın amacı kamuda etik konusu kapsamında kamuda uyulması gereken etik ve etik olmayan davranışları ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Etiği, Etik Davranışlar, Etik Dışı Davranışlar.

PUBLIC ETHICS AND CODE OF ETHICS OF CONDUCT EXPECTED TO BE COMPLIED WITH IN THE PUBLIC

ABSTRACT

Public ethics, understood as principles and norms in determining the behavior and decisions of public officials, has been an important and debated issue. Ethical problems are encountered in the public sector and in many areas of society. In order for an institution to serve effectively and efficiently, the personnel working in the institution must fulfill their duties within the framework of the institution's norms. At this point, the adoption and application of ethical and moral values in the public and public administration is an important issue.

This article provides an overview of public ethics. Discussions on public ethics are included. Principles and norms for the adoption of ethical understanding and moral values in the public are stated. When these ethical rules are not followed in the public sector, various problems such as corruption and bribery may occur. The aim of this study is to reveal the ethical and unethical behaviors that must be followed in the public sector within the scope of ethics.

Keywords: Public Ethics, Ethical Behavior, Unethical Behavior.

¹ ÖĞretmen, MEB, Ankara Ün., EĞitim Yön., ABD, ORCID:0000-0002-3840-1876, iremnurolguncolak@gmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliő Tarihi/Received: 10/10/2021–Kabul Tarihi/Accepted: 31/10/2021

GİRİŞ

Kamuda etik anlayışının yerleştirilmesi, tüm kamu çalışanlarının uyması gereken ortak değerlerin tanımlanmasını ve günlük işlerinde uygulaması gereken somut davranış standartlarının oluşturulmasını gerektirmektedir. Bir etik kurallar çerçevesinde kamu görevlileri için değer ve davranış standartlarının belirlenmesi ve bunların aktif olarak uygulanması önemlidir. Bu etik davranışlar, kamuda dürüstlüğü ve şeffaflığın korunmasına yöneliktir.

Alanyazın incelendiğinde pek çok çalışmanın son yirmi-otuz yılda dünyanın çeşitli ülkelerindeki kamu hizmetlerinde yolsuzlukların arttığını vurguladığı görülmektedir (Gedikli, 2011; Kolstad ve Wiig, 2011; Long, 2008; Newell, 2006; Newell, 2018). Örneğin Keller (2020) 2018 seçimleri ile başa gelen Venezuela Devlet Başkanı Maduro'nun göreve geldiğinden beri ülkenin kişi başına düşen milli gelirin %66 oranında düşerken kişisel servetinin milyonlarca dolar artış sağladığını ifade etmektedir. Yine yakın geçmiş olarak nitelendirilebilecek 2006 yılında Filipinler eski Devlet Başkanının hakkındaki yolsuzluk soruşturmaları sebebiyle ülkeden kaçarken 1,5 milyar doların üzerinde bir parayla kaçtığı bilinmektedir (Gerard ve Newell, 2006). Ancak bu örnekler kamunun en tepesinde meydana gelen yolsuzluk örnekleridir ve medyada oldukça geniş yankı uyandırmaktadır. Bu tür medyaya yansıyan büyük yolsuzlukların dışında kamuda görev yapan pek çok memurun da çeşitli şekillerde yolsuzluk vakalarına karıştıkları bilinmektedir (Corrado ve Rossetti, 2018; Nguyen, Bach, Le ve Le, 2017). Dünya çapında kamu hizmetlerinde ortaya çıkan suistimal biçimleri, etik olmayan davranışların kamuda var olduğunun bir kanıtıdır (Scott, ve Gong, 2015).

Görüldüğü üzere yolsuzluk ve etik dışı davranışlar dünya çapında kamu hizmetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Büyük çaplı skandalların ülkelerin itibarını sarsmasının yanında küçük çaplı etik ihlallerin de bireylerin kamuya olan güvenini sarstığı söylenebilir (Graycar, 2020). Özellikle yerel yönetimler alanında yaşanan etik dışı davranışların insanların mutluluk düzeylerini düşürdüğü gözlemlenmektedir (Mahmood, 2010). Ayrıca kamu hizmeti alırken olumsuz davranışlarla karşılaşan vatandaşların güveninin yeni gelecek yönetimler tarafından kazanılması da oldukça güç olmaktadır (Ionescu, 2015).

Genellikle kamudaki yolsuzlukların ve etik dışı davranışların az gelişen ülkelere özgü bir problem olduğu görüşü hakim olmakla birlikte, özellikle gelişen iletişim araçları sayesinde, 1970'li yıllardan itibaren gelişmiş olarak tanımlanan ülkelerde de yolsuzluk ve etik ihlal vakalarının yaşandığı gün yüzüne çıkmıştır (Dixit, 2018; Farrales, 2005). Tüm bu gelişmeler aslında bu sorunların küresel anlamda bir problem durumu olduğunu göstermiştir. Yaşanan bu gelişmelerin ardından ise gelişmiş ülkeler başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesi etik konusunu gündemine almış ve etik alanında çeşitli standartlar oluşturmayı amaçlamışlardır. Bu gelişmelerin ağırlıklı olarak 1980'li yıllardan itibaren yaşandığı söylenebilir (Dixit, 2018; Hood, 1995). Yürütülen çalışmalar sonucunda; kamu yönetimi, siyaset ve yargı etiği konusunda ilkeler ortaya konmuştur. Bununla birlikte çeşitli yasal düzenlemelere gidilmiş ve yetkili kurumlar oluşturulmuştur (Eryılmaz, 2008).

Gerek kamu gerekse özel sektörde son dönemde yaşanan etik skandallar, akademisyenleri, ulusal ve uluslararası kuruluşları bu konuya derin bir ilgi göstermeye yöneltmiştir (Haq, 2011).

Devlet kavramının ortaya çıkmasıyla, devletin gücünü kamu yararına kullanması önemli bir husus olmuştur. Bugün gelinen noktada ise devletin kamu gücünü kullanırken yalnızca kamu yararını gözetmesinin yanı sıra bu amacın en sağlıklı biçimde gerçekleştirilmesini sağlayacak etik değerlerin ve kriterlerin standartlaştırılması büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda devletin bu standartlara uyduğunu göstermesi ve kendisini vatandaşın denetimine açık hale getirmesi gerekmektedir (Koç, 2019). Kamu yönetimi ve idarenin hesap verebilirliği göz önünde bulundurulduğunda, kamu hizmetlerinin bütünlüğünün sağlanması açısından hukuki ve kurumsal temellere dayalı etik ilkelerin var olması önemlidir (Demir, 2014). Bu kapsamda çalışmanın devamında; kamu etiği, kamuda uyulması beklenen etik davranış kuralları, kamuda yaşanan etik dışı davranışlar ve kamu etiği ile ilgili mevzuat konuları ele alınmıştır.

1. KAMU ETİĞİ

Kamu, “halk hizmeti gören devlet organlarının tümü” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020). Kamu görevlisi ise “devlet hizmetinde çalışan kişi, kamu personeli” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020). 5782 sayılı Türk Ceza Kanunu ile daha önceden “memur” kavramı kullanılırken “kamu görevlisi” kavramı bu kavramın yerine kullanılmaya başlamıştır. Yine 5782 sayılı Kanun’da kamu görevlilerden beklenen davranışlar da yer almaktadır. Bu davranışların içerisinde etik açıdan uyulması gereken kurallara ilişkin de bazı maddeler yer almaktadır (Dönmez, 2011; Özdemir, 2012).

Etik, kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve kendi eylemlerini belirlerken değerlendirme yapmalarını sağlayan değerlendirme ve davranış normlarıdır. Bir eylemi gerçekleştirirken veya karar alma sürecinde neyi yapıp neyi yapmamak gerektiğini dile getiren değişken norm sistemleridir (Kuçuradi, 2003). Etik, evrensel temelli davranış kurallarıdır. Bir eylemin nasıl olması gerektiğini gösteren ahlaki görevler ve yükümlülükleri belirlemede, iyiyi kötüden ayırt etmede rehberlik etmektedir (Josephson, 2002).

Kamu etiği, kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini yerine getirirken eylemlerinin değerlendirilmesinde; seçenekleri içerisinde en iyi ve doğru olanın belirlenmesinde; bir eylemi seçmesinin nedenlerini açıklamasında ve gerekçelendirmesinde ve tüm bunları gerçekleştirirken etik bir muhakeme yapması için rehberlik eden ilke ve kurallar bütünü ile değerlendirme sürecinden meydana gelmektedir (Aydın, 2019).

Kamu yönetiminde etik ise devletin yönetim alanında oluşturduğu ya da oluşturması gereken, standartlaştırılmış doğru davranışlar ve etik ilkeler olarak ifade edilebilir (Yüksel, 2005). Kamu yönetiminde etik, yönetimde görev yapmakta olan kamu çalışanlarının eylemlerini yasalara uygun bir şekilde yapması ve görevlerini yerine getirirken uymaları gereken etik ilkeler olarak ifade edilmektedir (Maesschalck, 2004; Kernaghan, 2003).

Kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin mevzuatta yer alan düzenlemelere uymalarını sağlamanın yanında doğru davranışa yönlendiren etik ilkelerinin de farkındalığının oluşmasını içermektedir (Akdeniz, 2016). Kamu yönetiminde etik çerçevenin oluşturulması ve belirli ilkelerin belirlenmesi yasal mevzuat ve kurumların oluşturulmasını sağlamaktadır (Sumra, 2019). Bu uygulamalar kamu hizmeti alan vatandaşlar ile kamu görevlilerinin etik kodlar ile ilgili bilgi sahibi olmasını da sağlamaktadır.

Kamu yönetiminde etik bireyin devlete, devletin kurumlarına ve kamu görevlilerine karşı güveni oluşturmanın en önemli unsurlarından biri olarak ifade edilmektedir (Duraku, 2018). Yine kamu yönetiminde etik idarecilerin uygulamalarının ve davranışlarının değerlendirilmesine dönük bir temel kriter oluşturmaktadır. Bu sayede, kamuoyu, çıkarlarının korunduğunu ve yönetim uygulamalarının doğru yapıldığına dair güven duymaktadır (Yüksel, 2005). Kamu yönetimini oluşturan kamu idarelerinde etik davranışa teşvik etmek etik kültürünü geliştirmek açısından önemlidir. Kamu yönetiminde etik kültürün geliştirilmesi ile dürüstlüğe dayalı bir kamu hizmeti anlayışının benimsenmesi önem taşımaktadır (Uzun, 2017). Verimli ve etkin bir şekilde kamu yönetiminin işleminde en önemli faktör etik değerlere bağlı bir yönetim anlayışını gerekli kılmaktadır. Devlet ve vatandaş arasındaki güvenin artmasında sınırlı olan kamu kaynaklarının etkili ve maksimum verim alınacak bir biçimde kullanılması ve yine kamu kaynaklarının dengeli bir biçimde dağılmasının sağlanması önemlidir (Altun, Sayer ve Barutçu, 2013). Yönetimde meydana gelen değişimler ve teknolojik gelişmelerle birlikte vatandaşın da bilgi edinme yolları ve denetime katılma imkânları değişmiştir. Vatandaşlar, kamu yönetiminde gerçekleşen iş ve işlemleri, faaliyetleri ve hizmetleri denetleyebilecek hale gelmişlerdir. Bu nedenle kamu hizmetlerinin sunumu ile ilgili devletin daha hassas ve etik ilkelere göre hareket etmesi vatandaş ve devlet arasındaki sağlıklı iletişim açısından önemlidir (Akdeniz, 2019).

Kamu hizmetinin her zaman kişisel çıkarların önünde tutulması gerekmektedir (Jamal ve Bowie, 1995). Vatandaşlar kamu görevlilerinin kamu yararını gözeterek hizmet etmelerini beklerler. Adil ve güvenilir bir kamu hizmeti halkın güvenini artırmaktadır (Armstrong, 2005). Kamu görevlileri kendilerine verilen yetkilerle karar verirler ve belirlenen mevzuata uygun bir şekilde görevlerini yerine getirirler (Stare ve Klun, 2016). Bu görevi yerine getirme ve yetkiyi kullanma noktasında keyfi kullanımı engellemek amacıyla etik amaç ve ahlaki yükümlülük denge unsuru olarak gereklidir. Kamudaki bozulma ve çürümeyi önlemek amacıyla etik ölçütlerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Kamu görevlilerinin toplumdaki görevleri arasında; yasaların korunması, topluma hizmet, demokrasiyi koruma ve kamu kaynaklarının korunması gibi önemli sorumluluklar yer almaktadır. Etik amaçlar bu sorumluluklarda kamu görevlilerine rehberlik etmektedirler. Kamu görevlisinin diğer çalışanlarla beraber kamu hizmeti üretmek için kurumu ile bütünleşmesi gerekmektedir. Görevini yaparken dürüst olması, kurumuna bağlı olması, kurallara ve hiyerarşiye saygı göstermesi önemlidir (Usta, 2012). Bu noktada kamu görevlileri yasaların kendilerine verdiği yetki ve sınırlılıklar çerçevesinde kamu yararına çalışmalar yaparak devletin amaçlarını yerine getirmesine hizmet ederler.

Kamu görevlilerinin kişisel çıkarlarını gözetmesi, yolsuzluk ve kamu yararını gözetmeden yaptığı bütün davranışların görülmesinde “kamu yönetiminde etik” konusunun önemi her zaman hissedilmektedir (Aydın ve Demirtaş, 2020).

Kamu görevlisinin iş tanımına uygun bir şekilde görevini yürütmesi onun ödevidir. Bu noktada kamu görevlisinin ödevi olduğu için işlerini yürütüyor olması ödevine uygun bir eylemde bulunması açısından ahlaki bir eylemdir. Kamuda çalışan kişilerin görevleri ile ilgili gerekli sorumlulukları almaları gerekmektedir. Bu noktada yasalara uygun bir şekilde davranması ve kuruma karşı sorumluluk duyması önemlidir. Kamu görevlileri davranışlarını gerçekleştirirken bunun sorumluluğunu alabilmelidirler (Petter, 2005; Svara, 2007). Fakat kamu görevlisi, kamu görevini yaparken aldığı ücretin yanında çıkar amacı sağlamak düşüncesi taşırırsa, bu görevi kendi çıkarı için yapmış olur ve çalışma eylemi ahlaki bir değer taşımaz. Kamu görevlileri uygulamalar esnasında zaman zaman vicdanları ile belirli ahlaki normlar arasında kalabilir. Bu noktada kamu görevlisinin bireysel fikirleri ve duyguları alacağı kararları etkileyeceğinden, vicdanına göre görevini yerine getirecektir. Bu tarz durumlarda görevini yaparken davranışının belirleyicisi akıl, duygu ve vicdani etmenlerdir (Usta, 2012).

Kamu görevlilerini özel sektörde çalışan personelden ayıran en önemli faktör ise yapılacak tüm uygulamalarda ve alınacak tüm kararlarda kamu yararını gözetmek ve halka karşı sorumluluklarını bilerek görevini yapmaktır (Rauh, 2018). Kamu görevlilerinin aynı zamanda çeşitli sosyal sorumlulukları da bulunmaktadır. Bu sosyal sorumluluklar, icra ettikleri görevin niteliğinden kaynaklanmaktadır. Bu sorumluluklar, aynı zamanda hükümetin ve devletin diğer bazı organlarının sahip olduğu yönetme gücünden kaynaklanmaktadır (Lilla, 1981). Bu noktada etik davranışların belirlenmesi önemlidir. Etik davranışların belirlenmesi ve bu davranışların hem kural hem de yaptırımlar olarak standartlara sahip olması, kamu görevlilerinin etik ilkelere veya davranışlara aykırı bir eylem sergilediğinde bu durumu denetleyecek mekanizmalar ortaya konması büyük önem taşımaktadır (Eryılmaz, 2008).

2. KAMUDA UYULMASI BEKLENEN ETİK DAVRANIŞ KURALLARI

Kamuda etik ilke ve değerler, etik ikileme karşı karşıya kalan kamu görevlilerine yol göstermektedir. Etik ilke ve değerler verilen kararların etik olup olmadığını belirlemede önemli rol oynamaktadır. Bu noktada etik ilke ve değerler kamu görevlilerinin karar vermesinde rehberlik etmektedir. Kamuda çalışanların bu ilke ve değerleri benimsemesi ve içselleştirmesi, olası etik dışı davranışların engellenmesi açısından önemlidir (Usta ve Kocaoğlu, 2015).

İnsanların kamu hizmetlerine ve kamu yönetimine ilişkin görüşlerini, etik ilke sınırları dahilinde hareket edilmesi olumlu, etik ilkelerin dikkate alınmaması ise olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Akdeniz, 2019). Kamu yönetiminde hizmet veren personelin belirli etik ilkelere uymaları beklenmektedir.

Alanyazında pek çok farklı sınıflama yer alsa da ağırlıklı olarak öne çıkan ilkeler; “tarafsızlık, açıklık, liyakat, adalet, saydamlık, hesap verebilirlik, eşitlik, kamu yararını gözetme, profesyonellik, tutumluluk, etkinlik, rüşvet almama ve hediye kabul etmeme” olarak belirtilebilir (Usta, 2016). Kamu yönetimi etiği kapsamında yer alan bu ilkeler, kamu görevlilerin davranış standartlarının iyileştirici, kamu güvenliğini güçlendiren ve karar alma noktasında kılavuz özelliği taşırlar. Bu ilkelerin içeriğinde çıkar kavgalarını önlemek ve tarafsızlık sağlamak yer almaktadır. Kamuda yer alan yönetici ve görevlilerin, etik ilkelere bağlı bir şekilde kamu adına yetkiyi kullanırken kurumların amaçlarını ve kamu yararını gözetmeleri beklenmektedir (Gökçelik, 2010). Nkayabonaki (2019) etik değerlerin, kamu hizmetinin verimliliği ve etkinliğine yönelik temel unsurlar olduğunu belirtmektedir.

Hesap verebilirliğin olmazsa olmaz parçaları etik standartlardır. Etik standartlar kamu görevlilerinin hangi kıstaslara göre hesap vereceğini belirlerler. Siyasiler ve amirler, kamu görevlilerinden etik kodlarda belirtilen çerçevenin dışına çıkmasını isteyemez. Kurumlarda çalışan görevlilerin, karar alma süreçlerinde topluma fayda sağlayacak ve kişisel değerlere bağlı kalacak şekilde görevlerini yapmaları önemli bir husustur. Kurumlarda gerçekleştirilen her türlü görevin ilkeler çerçevesinde olması ve bireysel çıkarların geri planda tutulması gerekmektedir. (Waldo, 1980; Hunbury, 2004). Bu durumun sonucu olarak yolsuzlukların azalması beklenir (Demir, 2014). Ancak yine de etik dışı davranışların ortadan kalkması noktasında, kurumlarda çalışanların gözlenmesi ve denetim yapılması gerekmektedir. Yapılacak olan bu uygulamaların yapılması, etik olmayan davranışların azaltılması noktasında etkili olacaktır (Anechiaryco ve Goldstock, 2007).

Etik bilincin tepeden tırnağa kadar var olması kamu yönetiminde uygulanan sistemin iyi işlediğini göstermektedir. Kamu görevlisinin eylemleri gerçekleştirirken neye göre karar alınacağını belirlenmesinde etik normlar çok önemlidir (Shaffritz ve Rusell, 2005). Çağdaş ülkelerin çoğunda bu normlar oluşturulmuş ve etik bilinç gelişmiştir. Türkiye’de etik yaklaşımının önemi son yıllarda daha fazla anlaşılmaya başlanmış ve bu konuda çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerle yönetim alanına giren şeffaflık ve hesap verebilirlik kavramları kamunun itibarını kamuoyunun gözünde arttırmıştır (Gökçelik, 2010). Nolan komitesi, kamu yaşamında etik davranış ve ilkeleri şu şekilde belirtmektedir (Yüksel, 2010; Usta ve Kocaoğlu, 2015):

- Bencil olmama; kurumlarda görevler yerine getirilirken dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan birisi kamunun yararı olmalıdır.
- Dürüstlük; kamuda güvensizlik yaratacak herhangi bir davranışta bulunulmamalıdır.
- Nesnellik; yeterlilik ve başarılilik ölçütüne göre hareket edilmelidir.
- Hesap verme; kamu hizmetinin sunumu ve işleyişi hakkında bilgi verilmesi önemlidir.
- Açıklık; kararlarının gerekçelerini ortaya koyabilmelidirler.

- Onur; her türlü çıkar sağlayacak durumdan uzak durmalı ve görevi itibariyle kamu yararını dikkate almalıdır.
- Liderlik; kamudaki pozisyonu itibariyle, davranışları ile diğer insanlara örnek olabilecek bir liderlik anlayışını benimsemelidir.

Kamuda etik ilkelerin oluşması ve benimsenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kamu hizmeti gerçekleştirilirken evrensel bir nitelik kazandırılmak amaçlanmaktadır. Kamudaki etik standart ve davranışlar her ülke için önemli olan kamusal konulardır.

3. KAMUDA YAŞANAN ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR

Dünyada ekonomik, siyasi ve toplumsal değişimler tarihin belli dönemlerinde ivme kazanmaktadır. Bu dönemlerde meydana gelen değişimlerle birlikte etik değerlerin daha yavaş gelişmesinden kaynaklı boşluklar doğabilmektedir. Örneğin son yıllarda hayatımıza giren sosyal medyada yaşanan etik ihlallere ilişkin pek çok problem gecikmeli olarak çözüme kavuşmaktadır (Beninger, 2017). Dünyada ekonomik ve siyasi yapının dönüşümünün hızlı yaşandığı dönemlerde, sistemde oluşabilecek boşluklardan art niyetli olarak faydalanan çeşitli aktörler bulunmaktadır. Bu kişilerin meydana gelen boşlukları yolsuzluk yapmak için bir fırsat olarak kullanmakta oldukları görülmektedir (Eryılmaz, 2008). Yolsuzluk ve etik olmayan davranışlar, kamu kuruluşu ve kamu hizmetlerini olumsuz etkilemektedir. Etik dışı davranışları ortadan kaldırmak için kamu görevlilerinin etik standartları benimsemesi önemli bir husustur (Beeri, Dayan, Vigoda-Gadot ve Werner, 2013). Etik dışı davranışlar, hesap verebilirlik mekanizmalarını gerekli kılmaktadır (Dubnick, 2003). Etik konular ve sorunların çeşitli biçimleri olabilir. Bunlar; resmi konunun kötüye kullanılması, dolandırıcılık, ihmal edilen görevler, yolsuzluklar, çıkar çatışması vb. gibi konulardır (Palidaskaite, 2011).

Türk kamu yönetiminin en büyük sorunlarından biri de kamuda yaşanan etik dışı faaliyetlerdir (Gökçelik, 2010). Kamuda görülen etik olmayan davranışlar ve yolsuzluklar, vatandaşın devlete olan güvenine ciddi zararlar vermektedir. Bu durum sınırlı olan kamu kaynaklarının kullanımındaki etkililiği azaltmakta ve kamunun ihtiyaçlarına daha sınırlı cevap verilmesine neden olmaktadır. Olumsuz etkilenen ve çalışma iklimi zarar gören kamu kurumlarının verimi de düşmektedir (Cooray, Dzhumashev ve Schneider, 2017).

Tüm ülkelerdeki kamu yönetimlerinin halka karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar karşısında örneğin; Avrupa Birliği ve OECD ülkelerine bakıldığında etik konusunda daha iyi bilgi verebilmek ve bu anlayışı benimseyebilmek için kurumlar oluşturulmuştur (Sinclair, 1996). Kamu yönetimi anlayışında meydana gelen değişim politikaları sonucunda kamu yönetiminin yapısında çeşitli değişiklikler yaşanmıştır (Reisig ve Pratt, 2000). Bu kapsamda kamu yönetiminin halka karşı sorumluluğunun arttığı söylenebilir. Meydana gelen değişimlerle birlikte halkın kamu yönetimine ilişkin hakları zamanla daha da artmaktadır.

Hesap verebilirlik, bilgi edinme ve saydamlık gibi kavramlar halkı kamu yönetimi karşısında daha güçlü bir konuma itmektedir. (Eryılmaz, 2008).

Günümüzde kamu yönetiminin etik değerlere bağlılığı kamu yönetiminin temel unsurlarından birisi olarak görülmektedir. Kamuda etik değerlere bağlılık halkın, kamu kurumlarına güveninin artmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda bazı davranışlar etik dışı olarak değerlendirilmektedir. Alanyazında Türk kamu yönetiminde görülen etik dışı davranışlara bakıldığında genel olarak kamu ihalelerine fesat karıştırma, yetkinin kötüye kullanılması, adam kayırma, liyakatsizlik, ayrımcılık, israf, hediye verme ve kabul etme ve çalışanlara yönelik mobbing davranışları karşımıza çıkmaktadır (Altun, Sayer ve Barutçu, 2013; Gökçe ve Örselli, 2011). Bu davranışların görülmesinin temelinde ise etik bilincin oluşmamış olması, denetimlerin yetersiz olması, saydamlık ilkesinin sınırlı bir şekilde uygulanması gibi problemler yatmaktadır (Altun, Sayer ve Barutçu, 2013).

Etik sorunları yalnızca siyaset, yargı ya da yönetim alanlarında sınırlamak ise yanlış bir tutum olacaktır. Günümüzde toplumun pek çok alanında etik sorunlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Etik ile ilgili yaşanan sorunlar tüm bireyleri ve devletin tüm kurumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Siyaset, yargı ve yönetim alanlarında ortaya çıkan yozlaşmalarda toplumsal etik anlayışının bozulmasının önemli bir payı vardır ve bu bozuk anlayış etik ihlalleri normalleştirme yoluna sıkça başvurabilir (Henning, 2001). Bu duruma yol açan temel problem ise etik ve etik dışı olma durumunu belirleme konusundaki ölçütlerin bozulmaya başlanmasıdır. Yozlaşmaya karşı uygulanması gereken çeşitli denetim ve kontrol sistemleri oluşturulmalıdır (Eryılmaz, 2008). Yaşanan toplumsal yozlaşmaların kurumsal alanda da görülmesi kamu kurumlarına olan güvenin azalmasına yol açmaktadır. Toplumsal yozlaşma ile birlikte kamu kurumlarına duyulan güvenin sarsılması hukuk sistemi ile ilişkilidir. Yaşanan usulsüzlükler ve yolsuzluklara bakıldığında hukuki düzenlemelerle birlikte, etik disiplinin içselleştirilmesinin önemini açıkça ortaya koymaktadır (Aydın ve Demirtaş, 2020). Kamu yönetimi alanında etik kurallara uygun bir sistem kurulabilmesi için etik standartların yalın ve nesnel bir dille belirlenip ortaya konulması gerekmektedir. Aynı zamanda bu standartların benimsenmiş ve uygulanabilir bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Kamu yönetiminde etik davranış oluşturma ve yozlaşmanın önlenmesinde kamu personelinin etik ilkeleri benimsemesi ve kurum içerisinde kurumsallaşması önemlidir (Gökçelik, 2010).

4. KAMU ETİĞİ İLE İLGİLİ MEVZUAT

Türkiye’de kamuda etik uygulamaların benimsenmesi ve istenmeyen davranışların oluşmasını engellemek amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler ve çalışmalar yer almaktadır. Görevini iyi bir şekilde yerine getirmesi beklenen kamu çalışanları için etik bir altyapı oluşturulması önemlidir. Yapılan yasal düzenlemelerle birlikte etik kurallara uyulması noktasında bir çerçeve oluşturulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşlarında evrensel anlamda kabul gören etik uygulamaların yer alması için düzenlemeler yapılmıştır. Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a göre Türkiye'de 25.04.2004 tarihinde 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu (KGEK) kurulması hakkında kanun ile etik kurallara göre davranılmasının altyapısı oluşturulmuştur (m.2). 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu (KGEK) Kurulması Hakkında Kanun ile kamu görevlilerinin etik kurallara göre davranmasının temeli oluşturulmuştur. Gerçekleştirilecek uygulamaların izlenmesi için de KGEK yetkilendirilmiş ve görevlendirilmiştir.

KGEK resmi bir kurul olarak görev yapmakta ve demokratik katılıma, şeffaflığa, hesap verebilirliğe ve etiğe önemli katkı sağlamaktadır. Bu kurulun temel amacı ise etik mevzuatın ve ilkelerin kamu görevlileri ve toplumda yayılmasını sağlamak ve etik bilinç oluşturmaktır (Doğan, 2015). Bu noktada kamudaki davranışların yasalar çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kişisel davranışlar yerine evrensel olarak kabul edilen etik ilkelere uygun bir şekilde hareket edilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmaktadır (Amundsen, 2009).

Kamu yönetiminde etik disiplin ve anlayışın artmasıyla birlikte etik ilkelerin daha çok kabul görmesi ve uygulanması noktasında yasal düzenlemelerin sayısı da artmaktadır. Bu bağlamda yetkili kamu denetim kurumları kurulmaktadır. Kamu yönetimleri yetkileri kapsamında kamu görevlilerinin vatandaşa hizmet verirken uyması gereken etik olan ve olmayan davranışları belirlemektedirler. Ardından kamu kurumlarında görevli personelin bu davranışlara ne derecede uyum sağladığına ilişkin kontroller gerçekleştirilmektedir. KGEK ise bu bağlamda sürecin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi amacıyla hükümet tarafından olarak kurulmuş bir kurumdur (Doğan, 2015). Etik eylemlerin kamu kurumlarında belirlenmesi noktasında yasa ve düzenlemeler önemli bir yer tutmaktadır (Maesschalck, 2004). Lawton ve Doig (2005)'e göre kamudaki özel çıkarların geri planda tutulması, kamu görevlilerinin profesyonel tutumları, kamu çalışanlarının tarafsız davranışları, bireyler ve devlet arasında güvenin oluşması kamuda yerine getirilmesi gereken önemli etik davranışları arasındadır. Bu durum da bu kanunun önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır

Türkiye'de kamu görevlilerin etik davranışlarına ilişkin yasal düzenlemeler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda ve Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır. Bu yasal düzenlemeler çerçevesinde etik dışı davranışların oluşmasını engellemek istenmektedir. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nda ise bir ülkede yaşayan insanların bilgiye ulaşması konusunda haklar tanınmıştır. Vatandaşın bilgi edinebilmesi ile demokratik ve şeffaf bir yönetim anlayışı amaçlanmıştır. Daha şeffaf bir yönetim anlayışının benimsenmesiyle birlikte yolsuzlukların önüne geçilmek istenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ise demokratik ülkelerde yönetimin bir hizmet gerçekleştirirken eşitlik ilkesine göre hareket etmesinin gerekliliğinden, devlet kurumlarında çalışan görevlilerin gerekli yasa ve düzenlemelere uymadığı takdirde hakkında ceza uygulaması olacağına dair düzenleme yer almaktadır (T.C. 1982 Anayasası).

2005 yılında yürürlüğe giren Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'e göre, ikinci bölümde yer alan kamu görevlilerinin uymaları gereken 18 etik davranış ilkesi yer almaktadır. Bu ilkelerin ihlal edilmesi durumunda nasıl bir başvuru, inceleme ve karar süreci izleneceği düzenleme altına alınmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nda ortaya çıkan rüşvet ve yolsuzluk olaylarının azaltılması amacıyla kamu çalışanlarını hesap verebilir kılmak istenmektedir. Bu kapsamda Kanun, kamudaki işleyişin doğru bir şekilde yapılması adına çeşitli denetleme ve düzenlemeleri sağlayan bir yasal bir mevzuattır.

5. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KAMU ETİĞİ

Dünya'nın ekonomik, kültürel ve siyasal gelişimine paralel olarak etik yönetime olan ihtiyaç ve kamu yönetiminin belirli etik standartlara bağlanması ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaçlar beraberinde etik alanında çeşitli reformların yapılmasını ve yetkili kurul ya da kuruluşların oluşturulmasını getirmiştir. Dünya'da ve Türkiye'de kamuda etik ilkelerin öneminin anlaşılmasını amaçlayan ve etik davranışlara uyulması gerektiğini vurgulayan çeşitli kuruluşlar bulunmaktadır.

Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde 1920'li yıllarda resmileşmeye başlayan etik ilkeler zaman içerisinde gelişme göstermiş, 1980'li yıllarda artan skandallar neticesinde önemli hükümet çalışmalarıyla çeşitli kuruluşlar oluşturulmuş, 1990'lı yıllarda bu kuruluşların yetki alanları ve denetim mekanizmaları genişletilmiştir (Williams, 1998). Bu kurallar ve kuruluşlar günümüzde değişen ve gelişen ihtiyaçlara göre revize edilmeye devam etmektedir. 1970'li yıllarda ABD'de yaşanan çeşitli sansasyonel etik skandalların ardından 1980'li yıllarda oluşturulan Genel Müfettişlik Sistemi, Yönetimde Etik Ofisi ve Özel Danışmanlık Ofisi gibi kuruluşlar zamanla geliştirilmiş ve 1991 yılında Dürüstlük ve Etkinlik Başkanlık Konseyi kurulmuştur (TÜSİAD, 2003). Yönetimde Etik Ofisi'nin önerisiyle ABD'de kamu görevlilerinin herhangi bir hediye almaları yasaklanmıştır (Suriano, 2016). Türkiye'de bu ofisin karşılığı konumunda olan KGEK ise kamu kurumlarında hediye almanın ve menfaat sağlamanın etik dışı bir davranış olduğunu açıkça belirtmektedir.

Yine bir başka gelişmiş ülke olan İngiltere'de ise kamu yönetiminde etik kuralların belirlenmesinin temelini 19. yüzyıl ortalarına dayandığı söylenebilir. Ancak bu konuda atılan büyük adımlar ve standartlaşma sürecinin dünyadakine paralel olarak 1980'li yıllarda yaşandığı görülmektedir. 1980'li yıllarda hızlı bir özelleştirme sürecine giren İngiltere'de, oluşan yeni ihtiyaçlara paralel olarak "Mali Yönetim Girişimi" başlatılmış ve özelleştirmelerin katı etik sınırlar içerisinde gerçekleşmesi hedeflenmiştir (Madinda, 2014). 1994 yılında kurulan "Kamu Hizmeti Komisyonu" ve "Kamu Hayatında Standartlar Komitesinin" kurulmasıyla kamu yönetimi alanında etik temelli pek çok kural yürürlüğe girmiştir. Bu kuruluşların kurulmasındaki en büyük hedeflerden biri kamuya yapılacak personel alımında partizanlığın önüne geçilmesi olarak ifade edilmektedir (Flanary, Moran, ve Williams, 2000).

Yine bu kurulların da ABD'deki kurullara benzer şekilde, kamu görevlilerini birkaç ay süreyle görevden uzaklaştırma gibi, çeşitli yaptırım uygulama hakları bulunmaktadır (Ekhtator, 2012).

ABD ve İngiltere'ye benzer olarak Fransa'da yakın dönemlerde aynı süreçleri yaşamıştır. 1980'li yıllarda meydana gelen yolsuzluklar beraberinde etik tartışmaları getirmiştir. Bu tartışmaların neticesi olarak ise 1993 yılında "Yolsuzluğun Önlenmesi Merkez Birimi" kurulmuştur. Bu merkez üç temel amaçla hareket etmektedir. Bu amaçlar; yolsuzluk ile ilgili ihbarların değerlendirilmesi, talepte bulunan makamlara görüş desteğinin sağlanması ve yolsuzlukla ilgili tüm verilerin tek merkezde toplanmasıdır (Dinçer ve Yılmaz, 2003; İnal Yüksel, 2012). Bu merkezin işlevleri KGEK ile birbirine daha fazla benzemektedir ancak Fransa'da şeffaflık ve halkın yönetime katılması ilkeleri gereği halkın da oldukça yoğun bir biçimde etkinlik gösterdiği görülmektedir (İnal Yüksel, 2012).

Group of States Against Corruption (GRECO), yolsuzlukla mücadele eden ülkelerden meydana gelmektedir. Türkiye ise 2004 yılı itibariyle GRECO üyesi olmuştur. GRECO, üye olan ülkelerdeki yolsuzluk durumlarının incelenmesi ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Aynı zamanda, yolsuzluk konusunda yapılan değerlendirme raporlarını ülkelerle paylaşmaktadır (Dış İlişkiler ve Avrupa Genel Müdürlüğü, 2021).

Kamuda etik davranışların yaygın hale getirilmesi noktasında çalışma yapan kuruluşlardan birisi Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'dır. Kamunun etkili bir şekilde hizmet sunabilmesinde ve etik ilkelerin belirlenmesi noktasında yapılan bu araştırmalarla yolsuzluklar ortadan kaldırılmak istenmektedir. Yapılan araştırmalar ve çalışmalarla kamu kurumlarındaki yolsuzluklar azaltılarak, vatandaşın kamuya olan güvenini artırmak amaçlanmaktadır. TEPAV yaptığı araştırmalarda, yolsuzluk konusunda oluşturulacak kurulların önemli olduğunu belirtmektedir (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı [TEPAV], 2006; TEPAV,2009).

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı ise Türkiye'de kamu kurumlarındaki meydana gelen rüşvet ve yolsuzluklarla ilgili araştırmalar yapmıştır. Rüşvet konusunda yaptığı çalışmaları kamuoyu ile paylaşmıştır. Aynı zamanda vatandaşın kamu hizmetleri noktasındaki memnuniyetini ve kamu kurumlarına olan güvenini de belirlemek istemiştir (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı [TESEV], 2005). 1996 yılında kurulmuş olan Toplumsal Saydamlık Hareketi Derneği (TSHD) ise kamuda yer alan etik dışı davranışların önlenmesinde çalışmalar ortaya koyan başka bir kuruluştur. Derneğin amaçları arasında kurumların işleyiş mekanizmalarının saydam olması, vatandaşın süreçlerin hakkında bilgi edinebilmesi yer almaktadır. Kamu kurumlarının saydam olmaması durumunda ortaya çıkabilecek yolsuzlukların artacağını vurgulamaktadır (Sivil Toplum Portalı, 2021). Türkiye'de birçok kurum ve iş yöneticisinin birleşmesiyle meydana gelen Türkiye Etik Değerler Merkezi Vakfı (TEDMER) etik faaliyetlerin yürütülmesi konusunda çalışmalar yapmaktadır. İş hayatında etik alt yapının oluşmasını amaç edinmektedir (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği [TMMOB], 2007). Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği kamu etiğinin önemi konusunda araştırmaları ile katkı sağlamaktadır.

Vatandaş ve devlet arasındaki güvenin artırılması için kamuda uygulanması ve benimsenmesi gereken etik ilkelerin önemini vurgulamaktadır (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği [TÜSİAD], 2002).

SONUÇ

Kamuda etik konusunda yapılan çeşitli bilimsel ve yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Özellikle günümüzde ve yakın geçmişte kamuda yolsuzluğun gelişmiş ülkeler de dahil tüm dünyada arttığı düşünüldüğünde bu düzenlemelerin önemi daha da artmaktadır. Dünyada kamuya olan güvenin azalmasının ardından pek çok çalışma gerçekleştirilmiş ve bu çalışmalar neticesinde de kamu hizmetinin düzgün işlemesi ve kamu güvenini kazanmak için yasal çerçevelerde iyileştirmeler olmuştur. Ayrıca dünyanın pek çok ülkesinde etik değerlerin oluşturulması konusunda kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur. Bu kurum ve kuruluşlar özellikle kamu görevlilerinin etik davranışlarının belirlenmesi açısından etkili olmuştur. Tüm bu uygulamalar ile kamu görevlilerinde etik bilinç oluşturulmak istenmektedir. Oluşturulan etik bilincin kamu görevlilerinin davranışlarında ve düşüncelerinde olumlu yönde bir değişim oluşturması beklenmektedir. Kamuda tekrar güvenin kazanılması ve bireylerin kendini güvenilir bir topluma ait hissetmesi açısından kamu görevlilerinin ve yöneticilerinin ahlaklı ve dürüst davranışlar sergilemesi hayati önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- 25785 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ve Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (RG: Tarih: 13/4/2005).
- 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (RG: Tarih: 24/10/2003).
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu (RG: Tarih: 24/12/2003).
- 5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (RG: Tarih: 8/6/2004).
- 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (RG: Tarih: 12/10/2004).
- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (RG: Tarih: 23/7/1965).
- AKDENİZ, İ. (2016). Kamu Görevlileri Etik Kurulunu Yeniden Düşünmek. Sayıştay Dergisi, 103, 59-83.
- AKDENİZ, İ. (2019). Yerel Yönetimlerde Etik Kültürün Geliştirilmesi. Journal of Turkish Court of Accounts/Sayıstay Dergisi, (112).
- ALTUN, M., SAYER, A. ve BARUTÇU, A. (2013). Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kararları Işığında Kamuda Görülen Etik Dışı Davranışlar ve Yolsuzluklar. Journal of Turkish Court of Accounts/Sayıstay Dergisi, (91).
- AMUNDSEN, I., (2009). Introduction to Public Sector Ethics.in Amundsen, I. and de Andrade, V. P., 'Public Sector Ethics: Compendium for Teaching at the Catholic University of Angola', Chr. Michelsen Institute, Bergen Norway, pp 4-44.

- ARMSTRONG, E. (2005). Integrity, Transparency and Accountability in Public Administration: Recent Trends, Regional and International Developments and Emerging Issues. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 1-10.
- AYDIN, İ. (2019). Eğitim ve Öğretimde Etik. Ankara: Pegem Akademi.
- AYDIN, S. ve DEMİRTAŞ, F. (2020). Kamu Görevlileri Etik Sözleşmesi Maddelerinin Değerlendirilmesi (Odak Grup Çalışması). Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED), 1-1.
- BEERI, I., DAYAN, R., VIGODA-GADOT, E., & WERNER, S. B. (2013). Advancing ethics in public organizations: The impact of an ethics program on employees' perceptions and behaviors in a regional council. *Journal of business ethics*, 112(1), 59-78.
- BENINGER, K. (2017). Social media users' views on the ethics of social media research. *The SAGE handbook of social media research methods*, 57-73.
- COORAY, A., DZHUMASHEV, R., & SCHNEIDER, F. (2017). How does corruption affect public debt? An empirical analysis. *World development*, 90, 115-127.
- CORRADO, G., & ROSSETTI, F. (2018). Public corruption: A study across regions in Italy. *Journal of Policy Modeling*, 40(6), 1126-1139.
- DEMİR, F. (2014). Kamu Yönetiminde Etik: Tartışma ve Birkaç Örnek. *İnsan ve İnsan*, 1(1).
- Dış İlişkiler ve Avrupa Genel Müdürlüğü. (2021). Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu. Erişim tarihi: 06.01.2021. Erişim adresi: <https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/grcco>.
- DİNÇER, Ö. ve YILMAZ, C. (2003). Kamu yönetiminde yeniden yapılanma 1: Değişimin yönetimi için yönetimde değişim. T.C. Başbakanlık.
- DIXIT, A. (2018). Anti-corruption institutions: Some history and theory. In *Institutions, governance and the control of corruption* (pp. 15-49). Palgrave Macmillan, Cham.
- DOĞAN, K. C. (2015). Yeni Kamu Yönetimi ve Etik Anlayışının Türk Kamu Yönetiminde Kurumsallaşması: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 10(10).
- DÖNMEZ, B. D. (2011). Türk Ceza Kanununda 'Kamu Görevlisi' kavramı. *Barolar Birliği Dergisi*, 95.
- DUBNICK, M. J. (2003). Accountability and ethics: Reconsidering the relationships. *International Journal of Organization Theory and Behavior*, 6(3), 405.
- DURAKU, A. (2018). Ethics in Public Administration in Kosovo. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 3(4), 163-169.
- EKHATOR, E. O. (2012). Public sector ethics in the United Kingdom: an overview. *Inkanyiso: Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(2), 91-100.
- ERYILMAZ, B. (2008). Etik Kültürü Geliştirmek. *Türk İdare Dergisi*, 459, 1-12.
- FARRALES, M. J. (2005). What is corruption?: A history of corruption studies and the great definitions debate. *A History of Corruption Studies and the Great Definitions Debate* (June 2005).
- FLANARY, R., MORAN, J., & WILLIAMS, R. (Eds.). (2000). *Corruption in the Developed World*. Edward Elgar.
- GEDİKLİ, A. (2011). Kamu Hizmetlerinin Yönetimi Sürecinde Yolsuzluğun Derinleştirdiği Ekonomik Büyüme ve Yoksulluk Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme. *Öneri*, 9(36), 169.
- GÖKÇE, O. ve Örselli, E. (2011). Kamu Yönetiminde Etik ve Etik Dışı Davranış Algısı. *İş Ahlakı Dergisi*, 1(7), 45-66.
- GÖKÇELİK, Ö. (2010). Etik Kavramının Kamu Yönetimi ve İç Denetim Bağlamında Değerlendirilmesi. *Denetim Dergisi*, 5.

- GRAYCAR, A. (2020). Corruption and public administration. In Handbook on Corruption, Ethics and Integrity in Public Administration. Edward Elgar Publishing.
- HAQ, S. (2011). Ethics and leadership skills in the public service. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2792-2796.
- HENNING, P. J. (2001). Public corruption: a comparative analysis of international corruption conventions and United States law. *Ariz. J. Int'l & Comp. L.*, 18, 793.
- HOOD, C. (1995). The "new public management" in the 1980s: Variations on a theme. *Accounting, organizations and society*, 20(2-3), 93-109.
- IONESCU, L. (2015). The role of e-government in curbing the corruption in public administration. *Economics, Management, and Financial Markets*, 10(1), 48-53.
- İNAL YÜKSEL, G. (2012). Kamu yönetiminde merkezileşmiş bir otorite olarak Kamu Görevlileri Etik Kurulu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- JAMAL, K., & BOWIE, N. E. (1995). Theoretical Considerations for a Meaningful Code Of Professional Ethics. *Journal of business ethics*, 14(9), 703-714.
- JOSEPHSON, M. (2002). *Making Ethical Decisions*. (W. Hanson, Ed.). Los Angeles: Josephson Institute of Ethics.
- KELLER, J. (2020). Political corruption in Venezuela.
- KERNAGHAN, K. (2003). Integrating values into public service: The values statement as centerpiece. *Public administration review*, 63(6), 711-719.
- KOÇ, H. (2019). Kamu Yönetiminde Etik-Medya İlişkisi: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Faaliyet ve Kararlarının Ulusal Gazetelerdeki Temsili Üzerinden Bir Deneme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(3), 1584-1608.
- KOLSTAD, I., & WİİG, A. (2011). Does democracy reduce corruption? Chr. Michelsen Institute Working Paper, 4.
- KUÇURADI, I. (2003). Etik ve etikler. *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 423(1), 7-9.
- LILLA, M. T. (1981). Ethos, ethics, and public service. *The Public Interest*, 63, 3.
- LONG, K. (2008). *The almanac of political corruption, scandals, and dirty politics*. Delacorte Press.
- MADINDA, A. S. (2014). The Relationship Between Development and Corruption: The Status of England Towards the Eradication of Corruption and the Lesson for Africa. *International Journal of Education and Research*, 2(7), 177-188.
- MAESSCHALCK, J. (2004). Approaches to ethics management in the public sector: A proposed extension of the compliance-integrity continuum. *Public Integrity*, 7(1), 20-41..
- MAHMOOD, S. A. I. (2010). Public procurement and corruption in Bangladesh confronting the challenges and opportunities. *Journal of public administration and policy research*, 2(6), 103-111.
- NEWELL, J. G. J. (2006). *Scandals in past and contemporary politics*. Manchester University Press.
- NEWELL, J. L. (2018). *Corruption in contemporary politics*. Manchester University Press.
- NGUYEN, T. V., BACH, T. N., LE, T. Q., & LE, C. Q. (2017). Local governance, corruption, and public service quality: evidence from a national survey in Vietnam. *International journal of public sector management*.
- NKYABONAKI, J. (2019). Effectiveness of the Public Service Code of Ethics in Controlling Corrupt Behaviour in The Public Service: Opinion from the Grassroots at Toangoma Ward-Temeke Municipal Council. *Journal of Asian and African Studies*, 54(8), 1195-1212.

- ÖZDEMİR, M. (2012). Kamu Yönetiminde Etik. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 4(7), 177-193.
- PALIDAUSKAITE, J. (2011). Ethical problems in public life and their solution: Lithuanian scenario. Socialiniai mokslai, (1), 15-23.
- RAUH, J. (2018). Ethics problems in the new public service: Back to a service ethic?. Public Integrity, 20(3), 234-256.
- REISIG, M. D., & PRATT, T. C. (2000). The ethics of correctional privatization: A critical examination of the delegation of coercive authority. The Prison Journal, 80(2), 210-222.
- SCOTT, I., & Gong, T. (2015). Integrity Management in the Public Sector: Organizational Challenges and Public Perceptions. International Public Management Journal, 18(3), 386-389.
- Sivil Toplum Portalı. (2021). Toplumsal Saydamlık Hareketi Derneği. Erişim Tarihi: 06.01.2021. Erişim Adresi: <https://siviltoplum.com/>.
- STARE, J., & KLUN, M. (2016). An Analysis of the Ethics Infrastructure and Ethical Climate in Slovenian Public Administration. NISPAcee Journal of Public Administration and Policy, 9(2), 147-164.
- SUMRA, K. (2019). Public Service Ethics in Public Administration: An Empirical Investigation. International Journal of Law and Political Sciences, 13(10), 1338-1349.
- SURIANO, A. (2016). The “ethical” developments of corporate law after scandals: USA and Italy.
- TDK. (2020). Türk dil kurumu güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>.
- TEPAV. (2006). Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri. Erişim Tarihi: 06.01.2021. Erişim Adresi: <https://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/104>.
- TEPAV. (2009). Hanehalkı Gözünden Kamu Hizmetleri ve Yolsuzluk. Erişim Tarihi: 06.01.2021. Erişim Adresi: <https://www.tepav.org.tr/tr/yayin/s/104>.
- TESEV. (2005). Toplumun Kamu Yönetimine, Kamu Hizmetlerine ve Reforma Bakışı. Erişim Tarihi: 06.01.2021. Erişim Adresi: <https://www.tesev.org.tr/tr/research/toplumun-kamu-yonetimine-kamu-hizmetlerine-ve-reforma-bakisi/>.
- TMMOB. (2007). Küreselleşme Etik Kodlar ve Örgütler. Erişim Tarihi: 06.01.2021. Erişim Adresi: <http://docplayer.biz.tr/22494241-Kuresellesme-etik-kodlar-ve-orgutler.html>.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). T.C. Resmi Gazete, 2709.
- TÜSİAD. (2002). Kamu Araştırması Raporu. Erişim Tarihi: 06.01.2021. Erişim Adresi: <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/1881-kamu-reformu-arastirmasi>.
- USTA, A. (2012). Kamu Örgütlerinde Meslek Etiği ve Çalışma Ahlakı Üzerine Bir Değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1), 403-421.
- USTA, S. (2016). Kamu Yönetiminde Etik Bir Sorunsal Olarak Çıkar Çatışması ve Kamu Görevi Sonrası İstihdam. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 19(2), 1-17.
- USTA, S. ve Kocaoğlu, M. (2015). Kamu Yönetiminde Etik Davranış İlkeleri: Kırşehir Belediyesi Çalışanlarının Etik Algıları Üzerine Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(3).
- UZUN, Y. (2017). Kamu İdarelerinde Etik Yönetim Altyapısı ve Değerlendirilmesi. Ombudsman Akademik, (6), 107-141.
- WILLIAMS, R. (1998). Political Scandals in the USA (Vol. 1). Psychology Press.
- YÜKSEL, C. (2005). Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu yönetiminde etik. Tüsiad Devlette Etik Alt Yapı Dizisi, (1).

YÜKSEL, C. (2005). Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya Üniversitesi, 67347-360.